

Valitus osittaista virkavapaata koskevasta päätöksestä

Aluehallitus 13.02.2023 § 43

Valmistelija Hakala Anette
Näls Carina

Lisätietoja: puhelinnumero: 040 744 1227, etunimi.sukunimi@ovph.fi

Pohjanmaan yhteisen lapsi- ja perhesosiaalityön yksikön esihenkilö on jättänyt 19.12.2022 valituksen Pohjanmaan hyvinvointialueen kuntayhtymässä tehdystä kielteisestä päätöksestä, joka koskee osittaista virkavapaata (osa-aikatyö). Kuntaliiton ja voimassa olevan oikeuskäytännön mukaan virkavapauspäätökset ovat valituskelpoisia. Oikaisuvaatimus tehdään aluehallituksen ja lautakunnan sekä niiden jaoston ja alaisen viranomaisen päätöksestä asianomaiselle toimielimelle (laki hyvinvointialueesta 139 §). Tässä tapauksessa oikaisuvaatimus osoitetaan aluehallitukselle, koska kuntayhtymän olemassaolo lakkasi 1.1.2023 ja toiminta siirtyi hyvinvointialueelle.

Virkasuhteiden osalta hyvinvointialue päättää yksipuolisesti esim. viran perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä sen muutoksista. Tämäntyyppiin päätöksiin voi hakea muutosta. Virat voivat olla osa-aikaisia. Pääsääntönä on, että virassa olevalla viranhaltijalla on 100 % virasta (joka voi olla koko- tai osa-aikainen). Jos viranhaltija haluaa työskennellä osa-aikaisesti (vähemmän kuin 100 % virastaan), hän hakee virkavapaata. Työnantaja tekee päätöksen virantoimitusvelvollisuuden määräaikaisesta muuttamisesta. Tapauksissa, joissa muutos perustuu viranhaltijan persoonaan liittyviin tekijöihin, jotka vaikuttavat myös virantoimituksen sisältöön, tulee päätös katsoa valituskelpoiseksi (vrt. KHO 2014:99). Tämäntyyppiseen päätökseen voi hakea muutosta kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 50 §:n mukaisesti. Valitus on liitteenä (liite sisältää henkilötietoja, joten sitä ei saa julkaista verkkosivuilla).

Sellaisten vapaiden osalta, joista ei ole mainintaa laissa tai työehtosopimuksessa, vapaasta päättää työnantajan edustaja harkinnan mukaan. Esihenkilön tulee ottaa harkinnassa huomioon toiminnan tarpeet sekä työyhteisön ja työntekijän tilanne ja tarpeet. Jotta henkilöstöasioissa voidaan menetellä mahdollisimman pitkälti tasavertaisesti, on asiasta laadittu soveltamisohje. Ohjeessa painotetaan toiminnan turvaamisen tärkeyttä. Toiminnan turvaamistapa ratkaistaan tapauskohtaisesti. Ajankohdalla saattaa olla suuri merkitys sille, voidaanko vapaa myöntää.

Muutosta vaativalla viranhaltijalla on ollut hyvinvointialueelle siirtyessään aikaisemman organisaation myöntämä päätös osa-aikatyöstä vuodeksi 2022. Syksyllä 2022 viranhaltija esitti hyvinvointialueen ohjeisiin viitaten toiveen, että hänen virkansa muutettaisiin pysyvästi osa-aikaiseksi. Sosiaalihuollon lapsi- ja perhesosiaalityön päällikkö Anette Hakala on tulostyöyksikön esi- ja vastuushenkilön ominaisuudessa ilmoittanut, että työnantaja ei ole valmis muuttamaan virkaa osa-aikaiseksi. Sen jälkeen viranhaltija haki osa-aikaisuutta vuodeksi 2023. Viranhaltijan kanssa on käyty esimieskeskustelu ennen kuin hakemuksesta tehtiin päätös.

Kyseinen viranhaltija toimii johtavana sosiaalityöntekijänä Pohjanmaan hyvinvointialueen pitkäjänteisessä lapsi- ja perhesosiaalityössä, jossa on yhteensä kaksi johtavan sosiaalityöntekijän virkaa. Johtavat sosiaalityöntekijät ovat avainasemassa, sillä he toimivat sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien lähiesihenkilönä, johtavat asiakastyötä ja henkilöstöä, kehittävät toimintaa ja toimivat oman alansa asiantuntijoina. Hyvinvointialueen ensimmäistä toimintavuotta on leimannut suuri työvoimapula sosiaalihuollossa, mm. johtavien sosiaalityöntekijöiden puute on ollut tuntuva. Työprosesseja johtavia lähiesihenkilöitä tarvitaan kokoaikaisesti, ei pelkästään rekrytointivaikeuksien vuoksi, vaan myös siksi, että heillä on tärkeä asema lähiesihenkilön roolissa. He johtavat ja tukevat henkilöstöä asiakastyössä. Viranhaltija on viitannut osa-aikaisuushakemuksensa

perusteluna henkilökohtaiseen tilanteeseensa. Sosiaalihuollon päällikkö on tässä tapauksessa mm. selvittänyt ja käynyt läpi yhdessä viranhaltijan kanssa muut vaihtoehdot työntekijän työkyvyn ja hyvinvoinnin tukemiseksi ja hänen osaamisensa hyödyntämiseksi.

Päätös osa-aikatyötä koskevan hakemuksen hylkäämisestä on tehty huolellisen harkinnan jälkeen ottaen huomioon henkilöstötilanne, kokoaikaisten sosiaalityöntekijöiden tarve toiminnassa ja työntekijöiden tasavertainen kohtelu. Ennen hakemuksen hylkäämispäätöstä työntekijän kanssa on selvitetty ja hänelle on tarjottu muita vaihtoehtoja hänen työkykynsä tukemiseksi.

Hyvinvointialuejohtaja Kinnunen Marina

ehdottaa, että hallitus päättää asiasta aikaisemmin tehdyn päätöksen mukaisesti. Tämänhetkinen henkilöstötilanne ja esihenkilöiden tärkeä rooli henkilöstö- ja työnjohdossa huomioon otettuna ei osa-aikaiseen virkavapaaseen ole tässä tapauksessa mahdollisuutta.

Päätös:

Hallitus päätti jäsen Peter Sjöqvistin ehdotuksesta, jota Gösta Willman ja Rainer Bystedt kannattivat, että asia palautetaan jatkovalmisteluun, jotta asiasta saadaan lisätietoa.

Jakelu

Aluehallitus 13.03.2023 § 60
225/01.01.03/2023

Valmistelija Hakala Anette
Näls Carina

Lisätietoja: puhelinnumero: 06 218 1111 (vaihe), etunimi.sukunimi@ovph.fi

Päätös osa-aikatyöhakemuksen hylkäämisestä tehtiin esihenkilön huolellisen harkinnan jälkeen. Tässä tapauksessa on kyse yksittäisestä harkinnanvaraisesta henkilöstöasiasta, jossa esihenkilö on voimassa olevan ohjeen mukaisesti ottanut huomioon toiminnan tarpeet sekä työyhteisön ja työntekijän tilanteen ja tarpeet. Organisaation ohjeissa painotetaan toiminnan turvaamisen tärkeyttä. Tapauskohtaisesti päätetään, mikä on mahdollista, ja ajankohdalla on usein suuri merkitys sille, voidaanko vapaa myöntää. Sosiaalihuollon tavoitteena on muun organisaation tavoin tukea työntekijöitä ja heidän hyvinvointiaan toimintaa vaarantamatta. Päätös harkinnanvaraisesta osa-aikatyöstä ei ole pysyvä, vaan asia harkitaan uudelleen aina hakemuksen jättämisen jälkeen.

Viranhaltijalla oli hyvinvointialueelle siirrettäessä määräaikainen päätös osa-aikatyöstä vuodelle 2022 ja hän on ilmaissut toiveensa ja aikomuksensa osa-aikatyön jatkamisesta. Kun viranhaltija oli jättänyt hakemuksen virkansa muuttamisesta osa-aikaiseksi tai työaikansa määräaikaisesta lyhentämisestä, työnantaja kutsui viranhaltijan esimieskeskusteluun, johon osallistui myös työsuojelu. Työterveyshuolto ei osallistunut kokoukseen, mutta se on antanut työntekijän hakemukseen suosituksen siitä, että työntekijälle annetaan ehkäisevässä tarkoituksessa mahdollisuus työajan lyhentämiseen. Ennen osa-aikaisuushakemuksen hylkäämispäätöstä työntekijän kanssa on selvitetty ja hänelle on tarjottu muita vaihtoehtoja hänen työkykynsä tukemiseksi sekä tehtäviksi, jossa osa-aikaisuus on mahdollista.

Vuoden 2022 edetessä yksikössä ilmeni selkeästi, millainen vaikutus toimintaan oli sillä, että kyseinen esihenkilö teki osa-aikatyötä. Johtavan sosiaalityöntekijän henkilöstölle antamalla tuella on aina suuri merkitys, mutta rooli on luonnollisesti erityisen tärkeä, kun

sosiaalihuoltoa rakennetaan ja yhtenäistetään uudessa organisaatiossa. Tässä tapauksessa osa-aikatyö on johtanut vaikeuksiin huolehtia kaikista johtavalle sosiaalityöntekijälle kuuluvista johtamisvastuun osista, kuten osallistumisesta esihenkilöiden kokouksiin ja esihenkilöille tarkoitettuihin foorumeihin, joiden tarkoituksena on tukea koko Pohjanmaan kattavien yksikköjen toteuttamiseen ja toimintatapojen yhtenäistämiseen liittyvää työtä.

Koko Pohjanmaan kattava yksikkö tarkoittaa, että sekä henkilöstö että asiakkaat ovat "yhteispohjanmaalaisia", ts. ei ole kuntarajoja eikä kuntakohtaisia asiakkaita tai työntekijöitä. Koko Pohjanmaan kattavan mallin mukaisen toiminnan toteuttamista ovat vaikeuttaneet resurssitilanne, muutosvastaisuus sekä henkilöstöhallinnon ongelmat, joiden kanssa kuntayhtymä paini viime vuoden aikana. Tässä työssä johtavat sosiaalityöntekijät ovat avainasemassa. Sosiaalihuollon resurssipulan lievittämiseksi ja uusien toimintamenetelmien ja kestäväen palvelutason mallien löytämiseksi vaadittavien muutosten implementointi edellyttää aktiivista johtajuutta.

Kyseinen yksikkö on koko Pohjanmaan kattava yksikkö, joka vastaa sekä lapsia koskevasta palvelutarpeen arvioinnista että sosiaalihuollon tukea tarvitsevien lasten ja lapsiperheiden parissa tehtävästä pitkäjänteisestä työstä. Sosiaalihuollon tiukka resurssitilanne on ollut viime vuoden aikana nykytilanteen tavoin erityisen tuntuva yksikössä, jolla on henkilöstöä sekä Pohjanmaan pohjoisissa, keskisissä että eteläisissä osissa. Lasten ja lapsiperheiden palvelutarpeen arvioinnissa työskentelee tällä hetkellä 18 henkilöä ja täyttämättömiä virkoja on 4. Palvelutarpeen ja lastensuojelun tarpeen arvioinnin lakisääteiset määrääajat eivät toteutuneet viime vuonna, mikä johti aluehallintoviraston huomautukseen. Tilanne on heikentynyt entisestään vuoden 2023 aikana. Pitkäjänteisessä sosiaalityössä työskentelee tällä hetkellä 20 henkilöä. Täyttämättömiä sosiaalityöntekijän virkoja on 2. Täyttämättömien virkojen lisäksi yksikköä ovat kuormittaneet myös runsaat sairauspoissaolot vuosina 2022–2023. Palvelutarpeen arviointia johtaa kaksi johtavaa sosiaalityöntekijää ja pitkäjänteistä työtä kaksi johtavaa sosiaalityöntekijää, joiden on jaettava johtamisvastuu keskenään tasapuolisesti. Osa-aikatyö ei tällä hetkellä mahdollista johtamisvastuun tasaista jakautumista yksikön johtavien sosiaalityöntekijöiden kesken, eikä se myöskään tyydytä riittävän tasapuolisesti hyvinvointialueen kaikkien osien henkilöstön tämänhetkistä esihenkilön tuen tarvetta. Tämä kokonaisuus on otettu huomioon päätöksessä siitä, että osa-aikatyön myöntämistä ei jatketa.

Lasten ja lapsiperheiden pitkäjänteinen sosiaalityö vaatii kaksi kokoaikaisesti työskentelevää johtavaa sosiaalityöntekijää. Mahdollinen osa-aikatyön myöntäminen vaatii siten lisäresursseja toimivan johtamisrakenteen varmistamiseksi ja esihenkilön saatavuuden turvaamiseksi henkilöstölle. Tällä hetkellä on mahdollista lisätä johtamisresursseja lasten ja lapsiperheiden pitkäjänteisen sosiaalityön johtavalla sosiaalityöntekijällä. Resursseja, jotka on tarkoitettu ensisijaisesti vahvistamaan sosiaalihuollon tukitoimintoja, voidaan käyttää kolmanteen johtavan sosiaalityöntekijän virkaan. Resurssinäkökulmasta tällainen ratkaisu kuormittaisi jo ennestään tiukkaa henkilöstötilannetta sosiaalityöntekijöiden saatavuuden kannalta. Tasa-arvonäkökulmasta tämä ei ole ihanteellinen ratkaisu, koska tulevaisuudessa tällaisia tilanteita ei voida aina ratkaista samalla tavalla. Tässä tapauksessa se on kuitenkin täysin toteutettavissa oleva toimenpide.

Koska asianomaisen yksikön tilanne ei ole muuttunut asian viimeisimmän käsittelyn jälkeen, ehdotetaan, että hallitus päättää asiassa esihenkilön päätöksen mukaisesti. Ottaen huomioon asianomaisen toimintayksikön tämänhetkinen tilanne lakisääteisen toiminnan ylläpitämisessä, meneillään olevat laajat toiminnan muutokset ja esihenkilöiden tärkeä rooli henkilöstön ja työn johtamisessa sekä johtavien sosiaalityöntekijöiden välisen tasavertaisen työnjaon tärkeys ei tässä tapauksessa ole tällä hetkellä mahdollisuutta osittaiseen virkavapaaseen. Päätös koskee nykytilannetta eikä ole pysyvä. Kaikki harkinnanvaraista osa-aikaisuutta koskevat hakemukset harkitaan yksittäisinä asioina ottaen huomioon asianomaisen toiminnan kulloinenkin tilanne. Tällä hetkellä tarjottavana

on mahdollisuus osa-aikatyöhön, myös pysyvään, saman toiminnan muissa viroissa ja myös sosiaalihuollon muilla osa-alueilla.

Hyvinvointialuejohtaja Kinnunen Marina

Koska asianomaisen yksikön tilanne ei ole muuttunut asian viimeisimmän käsittelyn jälkeen, ehdotetaan, että hallitus päättää esihenkilön päätöksen mukaisesti olla myöntämättä 75 %:n osa-aikatyötä.

Ottaen huomioon asianomaisen toimintayksikön tämänhetkinen tilanne lakisääteisen toiminnan ylläpitämisessä, meneillään olevat laajat toiminnan muutokset ja esihenkilöiden tärkeä rooli henkilöstön ja työn johtamisessa sekä johtavien sosiaalityöntekijöiden välisen tasavertaisen työnjaon tärkeys ei tässä tapauksessa ole tällä hetkellä mahdollisuutta osittaiseen virkavapaaseen. Päätös koskee nykytilannetta eikä ole pysyvä. Kaikki harkinnanvaraista osa-aikaisuutta koskevat hakemukset harkitaan yksittäisinä asioina ottaen huomioon asianomaisen toiminnan kulloinenkin tilanne. Tällä hetkellä tarjottavana on mahdollisuus osa-aikatyöhön, myös pysyvään, saman toiminnan muissa viroissa ja myös sosiaalihuollon muilla osa-alueilla.

Päätös:

Hyväksyttiin valmistelun ehdotuksen mukaisesti.

Keskustelun aikana jäsen Peter Sjöqvist ehdotti asian palauttamista jatkovalmisteluun, koska viime käsittelyn jälkeen ei ollut ilmennyt mitään uutta. Ehdotus ei saanut kannatusta, joten se raukesi.

Pöytäkirjaan merkittiin, että Anette Hakala ja Carina Nähls olivat aluksi läsnä antamassa suullisen selonteon asiasta.